

OSMANLI VE KARAMANLILAR ARASINDAKİ SİYASİ EVLİLİKLER: İLALDI HATUN ÖRNEĞİ

Öğr. Gör. Dr. Mehibe ŞAHBAZ¹

ÖZET

Anadolu Selçuklu devleti yıkıldıktan sonra, Anadolu'nun pek çok yerinde beylikler siyasi bağımsızlığını ilan ettiler. Bu beylikler içerisinde Karamanoğulları kendilerini Anadolu Selçuklu devletinin tek varisi olarak görüyordu. Bu yüzden ki Anadolu'da Türk ve İslam birliğinin koruyucusu misyonunu üstlenmişlerdi. Daha sonra Osmanlıların, Anadolu'da Karamanoğullarının karşısına güç olarak çıkmasıyla birlikte bu iki büyük güç Türk İslam âleminin koruyucusu olarak bölgenin hâkimiyeti için mücadele etmişlerdir. Bu mücadeleler zaman zaman birbirleriyle kıran kıran savaşarak bazen de çevrelerindeki beylikler ve devletlerle sühriyat bağları yaparak geçmiştir. Gerek Osmanlı gerekse Karamanoğulları bu siyasi evlilikleri devlet politikasına dönüştürerek çevresindeki güçleri kontrol altına almaya çalışmışlar ve hâkimiyet sahalarını genişletmişlerdir. Çalışmamızda Osmanlı devleti ile Karamanoğlu II. İbrahim Bey döneminde yaşanan siyasi gelişmeler ele alınmıştır. Ayrıca II. İbrahim Beyin, sultan I. Mehmet'in kızı İlaldi Hatun ile evliliği ve İlaldi Hatunun her iki devlet arasında barışı sağlamak için sefîrelik görevi ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Karamanoğulları, Hatun, Evlilikler, Savaş, Siyasi.

POLITICAL MARRIAGE BETWEEN THE OTTOMAN AND KARAMANLILAR: İLALDI HATUN

ABSTRACT

After the collapse of the Anatolian Seljuk state, in many parts of the Anatolian principalities declared its political independence. Karamanogulları in these principalities saw themselves as the sole heir of the Anatolian Seljuk state. This is why Turks in Anatolia and undertook the mission of protecting the unity of Islam. Later, Ottoman, together with these two great powers emerges as a force against the Turks in Anatolia Karamanogulları fought for dominance in the region as the guardian of the Islamic world. These struggles from time to time, sometimes fierce fighting with each other has been passed on by the ties of kinship with the principalities and the state of the environment. Both the Ottoman both Karamanogulları tried to take control of power around the state policy, converting it into this political marriage and expanded their dominance of the field. In our study, Karamanoglu with the Ottoman Empire II. Ibrahim Bey during the political developments is discussed. Additionally II. Ibrahim Bey, the daughter of Sultan Mehmet I. marriage with İlaldi Hatun and İlaldi Hatun's mediation were discussed to ensure peace between the two states.

Keywords: Ottoman, Karaman, Hatun, Marriages, War, Political.

¹ Öğr. Gör.Dr., Çukurova Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü, msavas@cu.edu.tr

GİRİŞ

Anadolu Selçuklu devleti yıkıldıktan sonra Anadolu'da en güçlü beyliklerden biride Karamanoğulları beyliğidir. Tarihçiler Karamanoğulları beyliğinin Oğuzların yirmi dört boyundan (Sümer,1992:252) hangisine mensup olduğu konusunda fikir ayrılığına düşmektedirler (Boyacıoğlu, 1999:41). Bazı tarihçiler Karamanoğulları beyliğini Oğuzların yirmi dört boyundan olan Salur boyuna mensup olduğunu ileri sürerken, bazıları da Avşar boyundan olduğunu iddia etmektedir (Köprülü, 1928:3). Karamanoğulları Anadolu'ya geldiklerinde, evvela Sivas bölgesine Nurettin Bey (Nure Sofu)'in hükümdarlığında yerleşerek bölgede bulunan kâfirlere karşı amansız mücadeleler vermişlerdir (Başkan, 2012:25). Selçuklu sultanı Alaeddin zamanında Hacı Babadır'dan Sivas' ı alarak sultan Alaeddin Keykubat'ın gönlünü kazanmayı başarmış (Şikari,1946:10) ve sultan Alâeddin, Nurettin Beyi (Nure Sofu) Konya'ya çağırması ve ona: *"Ey Nurettin! Askerini toplayıp, Ermenek üstüne varıp cenk idesin. Allah 'ın izniyle bu kaleyi alsın. Çünkü Müslümanlara çok çile çektirmişler. Diyarı arı senin mülkün olsun"* (Şikar, 1946:14) demiştir. Nurettin Bey (Nure Sofu) Ermenek ve çevresini almış ve sultan Alaeddin, bu başarı üzerine kendisine at, kılıç, tabi ve sancak göndermiştir (Şikari, 1946:15). Karamanoğulları Moğol akınlarına karşıda buldukları bölgeleri korumaya çalışmışlar, Larende (Karaman) bölgesinde Ermenilere karşı fetihler yapmışlardır (Turan, 1980:300). Daha sonra Karamanoğulları Beyliği, Moğol baskısı sonucu ortaya çıkan siyasi çalkantılardan istifade ederek Konya'yı, ele geçirmişlerdir (Taşkiran, 2016:326). Bu durum üzerine Osmanlı devletinin kurucusu Osman Bey Karamanoğlu Mehmet Bey'e saygıda kusur etmeyerek sultanın sürülerini teslim ederek herhangi bir muhalefette bulunmamışlardır (Togan,1981:300).. Bu durumdan oldukça memnun kalan Mehmet Bey, buna karşılık Osman Bey'e üç kent bağışlayarak, tabi, âlem (sancak) ve kılıç verip Osman Beyi Osmanlıların başına getirmiştir (Şikari, 1946:78). Karamanoğlu Mahmut Bey döneminde Karamanoğulları, Konya'ya tamamen hâkim olmuşlar ve Karamanoğullarının Osmanlılara davranışları dostça olmuştur. Hatta Karamanoğlu Ebul Feth Alâeddin Sultan, I. Murat'ın kızı Nefise (Melek) Hatun ile bir izdivaçta bulunmuştur (Şikari,1946:140). Karamanoğulları, Konya'da Selçuklu tahtına oturduktan sonra kendilerini, Anadolu Selçuklu devletinin sahip olduğu siyasal hak ve imtiyazlarının varisi olarak görmüş olmaları doğaldır. Karamanoğulları, Anadolu'ya geldiklerinde kendilerini *"Han oğlu han"* olarak takdim etmişlerdir. Zaten daha sonra Karamanoğlu Alaeddin' in Yıldırım Bayezid'e *"Niçin sana itaat edeyim, ben de senin gibi bir hükümdarım"* (Kazıcı, 1995:173) şeklinde verdiği cevaptan da anlaşılacağı üzere, Karamanoğulları her daim kendilerini diğer beyliklerden üstün görmüşlerdir. Kendilerini üstün görmelerindeki en büyük etkende Türk - İslam birliğini sadece kendilerinin sağlayacaklarına inanmışlar ve bu düşünceyle hareket ederek, öteki beylerin yaptıkları gibi, çevrelerinde bulunanlarla sürekli savaşmışlardır. Kısacası sultan I.Murat'ın 1386 yılında Karamanlılar üzerine yapmış olduğu sefere kadar Karamanoğulları beyliği, Anadolu'da Osmanlılardan oldukça güçlüydü (Kazıcı, 1995:174).

Karamanoğulları kendilerini Selçukluların doğrudan varisi olduklarını idda ederek Konya'yı kendilerine başkent yapmışlardı. Osmanlılar ise o dönemde Anadolu'nun küçük bir parçasına hâkim iken, Karamanoğulları başta Fırat ve Amanas'tan Adalya körfezine, Toros dağlarının yamaçlarına kadar yayılmışlardı. Karamanoğulları Akdeniz'in kıyı emirliklerini hariç tutarsak, bölgede büyük bir güç olmuştu. Timur'un Anadolu'yu Ankara savaşı sonrasında yeniden tanzim etmesiyle, eski güçlerini yeniden kazandılar. Osmanlı sultanı olan I. Mehmet, II. Murat ve II. Mehmet dönemlerinde Osmanlılara karşı mücadele etmişlerdir. XIV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Karamanoğulları siyasi çıkarları gereği evlenme yoluyla Osmanlılara akraba olmuşlardı. Bütün bu ilişkilere rağmen Osmanlı hükümdarlarına boyun eğmek istememişlerdir (Konyalı, 1964:85). Osmanlı devletiyle mücadele ederken karşılıklı olarak birbirlerinin topraklarına girmişler, hatta Yıldırım Bayezid,

Akçay'da yapılan savaşı kaybeden eniştesi Karamanoğlu Alaaddin beyin izini sürerek, Konya'da a idam ettirmişti (Aşıkpaşazade, 2003:77). Bundan sonra Karamanoğullarının, Osmanoğullarına karşı intikamları ve bu karşılıklı savaşlar Karamanoğlu İbrahim Bey döneminde daha da artmıştır.

1. Karamanoğlu İbrahim Bey'in Tahta Geçmesi ve Osmanlı Devleti İle Olan İlişkileri

Karamanoğlu Taceddin II. İbrahim Bey, Yıldırım Bayezid tarafından Bursa da hapis edilen ve 1402 yılında Timur Han tarafından, kurtarılan Mehmet Bey'in oğludur (Uzunçarşılı, 1937:58). Mehmet Beyin babası Alâeddin Bey, 1398 yılında Konya'yı alan kayınbiraderi (Aşıkpaşaoğlu, 1970:74) Yıldırım Bayezid tarafından öldürülmüştü (Uzunçarşılı, 1937:58). II. Mehmet Bey ve kardeşi Bengi Ali Bey ile birlikte Karaman kalesinde bulunduğundan Bayezid orayı da kuşatmış ve kendilerine dokunmamak şartı ile kendisine teslim olan kız kardeşi ile II. Mehmet ve Ali Beyleri Bursa'ya göndermişti. Daha sonra Timur, Bursa'dan kurtarıp Karaman hükümdarlığına getirdiği II. Mehmet Bey'e babasının zamanındaki Karaman topraklarına ilaveten Osmanlılara ait bazı yerleri de vermişti (Uzunçarşılı, 1937:60). Mehmet Bey, daha da ileri giderek dedesi Karaman'ın Frenklerden aldığı Antalya'yı Osmanlılardan geri almak için bir sefer düzenlemişti. Fakat bu seferde Mehmet Bey'e kaleyi teslim ediyoruz diye (Merçil, 1985:306) bir hile düzenlenmiş ve Mehmet Bey kaleye yaklaşırken atılan bir top güllesinin isabet etmesi ile Antalya kalesi önünde parçalanarak hayatını kaybetti (Müneccimbaşı:1995:198). İbrahim Bey, babasının ölüsünü alarak Larendeye (Karaman) döndü. Bu arada amcası Niğde Hükümdarı Ali Bey, Karamanlıların çağrısı üzerine Larendeye gelerek hükümdarlığını ilan etti. İbrahim Bey amcasının hükümdarlığını tanımayarak kardeşi Ali Bey ile birlikte Osmanlı Hükümdarı II. Murattan yardım istediler. İbrahim Bey ve kardeşi Ali Bey'in amacı Karamanoğlu iktidarını ele geçirmektir (Sümer, 2001:455). II. Murat'ta sığınan iki kardeş, Karamanoğulları tahtını amcaları Ali beyden geri alması için Osmanlı sultanından kendilerine yardım etmesini istediler. Bu yardım teklifi üzerine de Osmanlı sultanı II. Murat, kendisine sığınan bu üç kardeşe kız kardeşlerini vererek Karamanoğulları ile akrabalık bağlarını geliştirmek istedi. Bununla da kalmayıp Ali'yi Sofya sancağına atarken İsa'yı Rumeli'de başka bir sancağa atayarak kendi yakınında kalmasını istemiştir. İbrahim Bey'e de sancak verip kılıç kuşatarak Karaman hükümdarı yaptı (Neşri, 1995:593). İbrahim Bey, Osmanlı sultanı II. Muratın bu yardımına karşılık olarak da babası zamanında Hamit ilinden ve Bey şehirden Osmanlılara ait iken sonradan Karamanlıların ellerine geçmiş olan bazı yerleri Osmanlılara bırakarak aralarında ittifak oluşturdular (Uzunçarşılı, 1994:402-403). Osmanlılar Karamanoğullarından aldıkları bu yerleri daha sonra bir sancak yaparak idaresini de Şarapdar İlyas'a vermişti. Ancak II. İbrahim Bey bu antlaşmayı bozarak, Osmanlılara verdiği yerleri geri almak için fırsat kolluyordu (Neşri, 1987:613-615). Önce Şarapdar İlyas' ı esir alıp, Hamit ilini ele geçirdi. Daha da ileri giderek Dulkadiroğlu Süleyman Beyin, II. Murat için yetiştirdiği bir atı çaldırttı. II. Murat bu durum karşısında sinirlenip, Karaman iline bir sefer düzenledi (Hoca Sadettin Efendi, 1979:183-187). Böylece Karamanoğlu İbrahim Bey Osmanlılarla olan dostluğunu bozarak, Sırp despotu aracılığı ile Macarlarla Osmanlılar aleyhine de ittifak oluşturmuştu (Taşkiran, 2016:800). Osmanlılar Avrupa da Macarlarla yapmış oldukları savaştan zaferle çıkmış, Karaman üzerine harekete geçerek önce Akşehir, Beyşehir, Seydişehir, Said-ili ile Konya ve Karaman'ın İçel hariç diğer yerleri hâkimiyeti altına aldı (Oruç Bey, 1972:86).

2. İlaldı Hatun ve Taceddin II. İbrahim Bey ile Evliliği

Kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre Karamanoğulları gerek çağdaşı olduğu yerel beyliklerle gerekse de komşu devletlerle birçok siyasi evlilikler yapmıştır. Ancak bu siyasi evliliklerinin çoğunu Osmanlının talebi üzerine Osmanlı devleti ile gerçekleştirmiştir. Devletlerarasındaki yapılan siyasi evliliklerin amacı akrabalık bağları sayesinde düşmana karşı birlikte hareket ederek çevresindeki güçleri kontrol altına almak ve hâkimiyet sahalarını genişletmek için yapılmıştır. Daha sonraki dönemlerde devletlerarasında yapılan siyasi evlilikler devlet politikası haline gelmiştir. Bunun en güzel örneği de Osmanlı Devletinin kuruluş aşamasında başlayarak beyliklerle ve çağdaşı olan devletlerle yapmış oldukları evliliklerdir. Karamanoğlu ile Osmanlılar arasındaki ilk evlilik I. Murat'ın kızı Nefise (Melek Hatun)'un Karamanoğlu Ebul Feth Alâeddin Sultan'la evlenmesiyle başlamıştır (Taşkıran, 2016:330). Daha sonraki dönemlerde de Osmanlı sarayından birçok hatun Karamanlı sarayına gelin gitmiştir.

Bu kadınlara ait Türk tarihine ait kaynaklara baktığımızda savaşlarda ordu komutanlığı, valilik ve yöneticilik görevlerini yapmalarının yanı sıra bu hatunların iki devlet arasında siyasi manadaki birçok problemin giderilmesi için aracılık yaptıklarını görmekteyiz. Çalışmamıza konu olan Mehmet Çelebinin kızı ve II. Murat'ın kız kardeşi İlaldı Hatunun eşi Karamanoğlu İbrahim Bey ile kardeşi II. Murat arasında kocasının isteği üzerine bir nevi sefirelik görevi yaptığını bilmekteyiz (Hadidi, 1991:177).

Çelebi Mehmet'in Fatma, Selçuk Hatun ve İlaldı adında kızları vardı. Edinebildiğimiz kaynaklarda Fatma ve Selçuk adındaki kızlarından bahsedilirken, İlaldı Hatunun ismine Karamanoğlu İbrahim Bey'in amcası ile giriştiği saltanat mücadelesini kaybetmesi ve bunun üzerine Osmanlıya sığınması ve sultan II. Murat'la bir ittifak oluşturması üzerine sultanın kız kardeşlerini, II. İbrahim'e, İsa ve önceden Edirne'ye gelmiş olan Ali ile evlendirilmesi meselesi ve sonrasında yaşanan olaylarda rastlıyoruz (Taşkıran, 2016:391).

Osmanlı sultanı II. Murat'a sığınan II. İbrahim Bey de sultan tarafından kılıç kuşatılıp Karamanlıların başına hükümdar kılındı. (Neşri, 1995:593). II. İbrahim saltanat mücadelesinde Osmanlı sultanı II. Murat'ın desteğini alarak amcasına karşı harekete geçti. Bu mücadelede Bengi Ali Bey yeğenine karşı başarılı olamayacağını anlayınca Karamanoğlu beyliğinin idaresini yeğeni II. İbrahim'e bırakmak zorunda kalarak Niğde'ye çekildi. Böylece II. İbrahim Bey ikinci kez beyliğin başına geçerek beyliği kesintisiz 1464 yılına kadar yönetti (Tekindağ,1993: 325) .

1412 yılında dünyaya gelen İlaldı Hatun, II. İbrahim'in amcası Ali Bey'e karşı başlatmış olduğu saltanat mücadelesini kaybedince, II. Murat'a sığınması ve yardım istemesi üzerine Karamanoğlu II. İbrahim Bey ile 1426 yılında evlendirildi. Bu evlilik sayesinde II. İbrahim Bey hem kardeşleri üzerinde etkili olmuş hem de idareyi amcası Ali Bey'den almayı başarmıştır. II. Murat'ta bu evlilik sayesinde Karamanoğlu beyliği ile yakınlık hâsıl olacağına, birbirlerine yardım, dostluk ve iyi niyet besleme imkânlarının doğacağına inanıyordu (Hoca Sadeddin Efendi, 1992:152). Ancak daha sonraki yıllarda Osmanlı ile yapmış olduğu ittifak anlaşmasını II. İbrahim bozarak, Osmanlının Selanik meselesinden dolayı haçlılarla uğraşmasını fırsat bilip, Haçlı ittifakıyla birlikte hareket etmiş ve Ankara, Kütahya ve Hamit iline saldırmıştı. Osmanlı sultanı II. Murat 1444'te Edirne'de Segedin anlaşmasıyla haçlılar ile 11 yıllık bir ateşkes imzaladıktan sonra Karamanoğlu II. İbrahim Bey'in üzerine yürüme kararı almıştı (Oruç Bey Tarihi,1972:91).

3. İlaldı Hatun'un Sefireliği ve sonrasında Yaşanan Olaylar

Osmanlı sultanı II. Murat'ın kız kardeşlerini Karamanoğulları beyleriyle evlendirmesindeki amacı bilhassa da İlaldı Hatun ile II. İbrahim arasındaki evlilik her iki tarafça memnuniyet verici bir gelişme olarak görülmüştür. Bu sayede hem Osmanlı devleti hem de Karamanoğulları beyliği birbirlerini karşılıklı olarak koruyacak, kollayacak ve hâkimiyet sahalarından emin olacaklardı. Ne yazık ki durum onların istediği gibi gelişmedi. Her iki gücün fitratında hâkimiyet sahalarını genişletme politikaları yatmaktaydı. Bu politikaları bu akraba devletleri karşı karşıya getirerek bölgede nüfus mücadelesine girişmesine yol açıyordu. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi daha önceden Osmanlı sultanı II. Murat ve Karamanoğlu II. İbrahim ile bir ittifak yapılmıştı. Ancak II. İbrahim Bey bu ittifakı bozmuş ve daha da ileri giderek akrabalık bağlarıyla oluşturulan dostane ilişkileri büyük zarar vermişti. II. İbrahim Bey'in haçlı ittifakına dâhil olup düşmanca tutum sergilemişti. Bu durum üzerine Osmanlı sultanı II. Murat Arapların en büyük ve salâhiyetli dört mezhebe mensup âlimlerinden Karamanoğullarına karşı fetva alındı. Bu fetva üzerine II. Murat Karamanoğulları üzerine harekete geçmiş Edirne anlaşmasından bir ay sonra 12 Temmuz 1444 yılında Çanakkale boğazını geçerek Karamanoğlu topraklarına girerek, Konya da taş taş üstünde bırakmadı. Karamanoğlu İbrahim Bey Taş eline kaçtı (Aşıkpaşazade, 1932:130). II. Murat'a karşı aracı olması için II. İbrahim Bey eşi İlaldı Hatunu ve veziri Sürur'u ve müftüsü Sarı Yakup'u (bir rivayete göre de Mevlana'nın torunu Ulu Arif Çelebiyi) sultan II. Murat'a arabuluculuk yapması için gönderdi (Aşıkpaşazade, 1932:204). Karamanoğlu II. İbrahim hanımına “*Kardeşine git ve benim suçumu bağışlat*” (Aşıkpaşazade, 1932:204). dedi. Veziri Süruri ve İlaldı, Sultan kardeşi II. Murat'a gelerek hem ailesinin hem de Karaman ilinin helak olmaması için yalvarmalar ve yakarmalarda bulunarak sultan II. Murat'a “*Karamanoğlu kendisine yakışanı yaptı, Allah yanında yüzünü kara eyledi. Şimdi lütfedip bağışla. Sen bunun gibi etme*” dediler. Bunun üzerine de sultan II. Murat kendilerine “*Şimden sonra bana ondan gelip dilek dilediğin, istekte bulunduğun beyinize siz inanırmısınız*” diye sorunca önce Sürur “*Sultanım önceki hatasında ben birlikte değildim. Bu hatasını da gönülüm kabul etmez. Buna sebep Turgutoğlanlarıdır. “Bir hata yaptım artık olmaz” diyor. Ben kulunu inandım*” cevabını verdi.

Daha sonra II. İbrahim'in eşi İlaldı Hatun Kardeşi sultan Murat'a tarihe geçecek şu sözlerle; “*madem gelip evimi harap edecektin de neden kendisini onunla evlendirdiğini sorarak*” onu ikna etmeyi başardı (Aşıkpaşazade, 1932:204). Padişah bu sözler üzerine II. İbrahim'in suçunu bağışladı. Ayrıca bundan böyle hiçbir surette tecavüzde bulunmayacağına ve Osmanlılar aleyhine olan hiçbir harekete iştirak etmeyeceğine gerek sultan II. Murat'ın, gerekse de oğlu Mehmet'in düşmanlarından gelen haberleri kendilerine hemen bildireceklerini söylemişlerdir. Ayrıca oğlunu Osmanlı sultanına rehin vereceğini, gerekirse Osmanlı'nın düşmanlarına karşı asker vereceğine ve birçok hususlarda da yardım edeceğine dair Ağustos 1444 yılında muahede imzalanarak önceden Karamanoğullarına ait iken Osmanlılar tarafından alınan yerler tekrardan Karamanoğullarına bırakıldı (Gök, 2012:109).

Bu hadise Mehmet Neşrinin Kitabı Cihan- Nüma –Neşri Tarihinde şu şekilde geçmektedir. II. İbrahim eşi İlaldı Hatun ve veziri Kara Serveri kendisini bağışlaması için gönderdi. Sefirelik görevini üstlenen İlaldı Hatun ve Kara Server sultan Murat'a “*Beni devletli Sultanımdan dilek edin. Ayrık, tevbe-i Rabbenâ bunun gibi bir iş etmiyeyim*” dedi. Bunlar gelip Hunkar'ın ayağına düşüp, tazarru ettiler. Hemşiresi Hunkara eyitti. “*çün gelip benim evimi böyle harab edecek idin, beni buna verip niderdiniz? Deyip tazarru edip ağladı. Hunkar terahhum edip Kara Servere eyitti: “ Sen boynuna alır- mısın ki ayrık şirret etmeye...”*” Kara Server eyitti: “*Devletli Sultanım, evelki hatasında ben bile değildim. Ve bu hatasına dahi rızam yoktu. Hep Turgud oğlanlarının iğvasıyla oldu. Kendi dahi hatasına mu'terif olup, ben kuluna eyitti, var Hunkar'ı inandır, suçumu affettir*” (Neşri,1995:645) dedi.

Daha sonra sultan II.Murat Edirne'ye dönmeyip Osmanlı devletinin yönetimini Manisa valisi olan oğlu Mehmet'e bıraktı (Uzunçarşılı, 1994:430). Bir süreliğine de olsa Osmanlı ile Karamanlı arasında sükûn dönemi yaşanmış ise de bu kalıcı olmadı. Karamanoğlu II. İbrahim her fırsatta Osmanlı devletine karşı düşmanca hareket etmiş ve taht değişikliğinden istifade etmeye kalkışarak Venedik Cumhuriyeti ile Osmanlılara karşı bir ittifak etmesinin yanı sıra Anadolu beylerinin oğullarının bazılarını da bizzat kuvvet vererek Osmanlı'nın hâkim olduğu toprakların sınırlarına gönderdi. Bu yüzdendir ki genç sultan Fatih Osmanlı tahtına geçer geçmez ilk seferini Karamanoğulları üzerine yapmak zorunda kaldı (Uzunçarşılı, 1994:453). II. Mehmet oluşturmuş olduğu orduyla Akşehir ve Beyşehir üzerine geldiği zaman II. İbrahim Bey, genç sultanın kuvvetlerine karşı koyamayacağını anlayarak Taş eline çekildi. Bu defada ulemadan Molla Veli'yi II. Mehmet'e göndererek sulh yapılmasını istedi. Hatta kızını genç sultana vermeyi teklif ettiği verilen vaatler arasında olduğu söylene de sultan Mehmet'in bu teklifi aldığına dair kayıtlarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır (Uzunçarşılı, 1994:453).

II. İbrahim Bey'in kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre yedi oğlu vardı. Bu oğullardan altısının annesi İlaldı Hatundu (İbn Kemal, 1991:237). Şikariye göre “ *Büyük oğlu Kasım Beydir. Birisi İshak, birisi Alaüddin, birisi Pir Ahmet, birisi Yakub ve birisi Mustafa'dır*”(Şikari, 2005:234). Diğer oğlu olan İshak diğerlerinin en büyüğü ve bir cariyeden doğmadır (Neşri, 1995:CII.771). Karamanoğlu II. İbrahim Bey ömrünün son yıllarında Karamanoğulları ülkesini oğulları arasında paylaşmış ve kendisine de veliaht olarak bir cariyeden doğma en büyük oğlu İshak'ı tayin etmişti (Neşri, 1995:CII.773). Karamanoğlu II. İbrahim Bey'in İshak'ı veliaht tayin etmesini birçok kaynak “*İshak Bey'den gayrisinde Osmanlılık alacası vardır diye sevmeydi*” sebebine bağlar (Neşri, 1995:CII.773). Nitekim Osmanlı alacası olan şehzadeler II. İbrahim Bey'in vasiyetine rıza göstermeyerek babaları hayatta olmasına rağmen ağabeyleri İshak'a karşı birleşerek düşmanlık yapmaya başladılar (Neşri, 1995:CII.773). Saltanat mücadelesine kalkışan bu şehzadeler Osmanlıdan yardım istediler. Karaman ülkesinde daha II. İbrahim'in sağlığında iken başlayan bu saltanat kavgaları hem II. İbrahim'in hem de beyliğin sonunu getirmiştir (Aşıkpaşazade, 2003:250). II. İbrahim Bey, Rum cariyeden olma İshak Bey'e tahtı bırakınca, II. İbrahim'in, İlaldı Hatundan olma altı oğlu baş kaldırarak Konya Kalesini saldırdılar. Bu sırada hasta olan İbrahim Bey ile İshak Bey yanlarına hazinelerini de alarak Gavele Hisarına sığınmak için şehirden kaçarken, II. İbrahim Bey 1464 yılında öldü (Neşri, 1995:CII.773). Osmanlı alacası olan İlaldı Hatundan doğan şehzadelerden Süleyman ile Nure Sofu kardeşler, babalarının ölümünden sonra Osmanlı sultanı II. Mehmet'e sığındılar (Uzunçarşılı,1994:C.I,453). Diğerleri de Konya'nın ileri gelenleriyle anlaşarak hükümlerini açıklayan Pir Ahmet'in yanına giderek “*Sen bizim ulu kardeşimizsin. Biz senin emrine muti ve münkadız*” (Neşri, 1995:CII.773) diyerek Pir Ahmet'in beyliğini tanıdılar. Böylece Karamanlı tahtına II. İbrahim Bey'in yerine en büyük oğlu Pir Ahmed Bey çıkmıştır. Karamanoğlu beyliğinde kardeşler arasında başlayan saltanat mücadeleleri, beylik üzerine nüfus kurmak isteyen dış kuvvetlerin bu kavgadan yaralanmalarına ve saltanat kavgasından faydalanarak hâkimiyet sahalarını genişletmelerine fırsat vermiştir (Kılıç,2003:99). Her defasında olduğu gibi Pir Ahmet de Karamanlı tahtına geçerken Osmanlıya karşı bir harekette bulunmayacağına dair söz vermiş ise de sözünde durmayarak Osmanlı'nın hasımı olan Akkoyunlu Uzun Hasan Bey'in yanında yer aldı (Turan, 1965:75). Pir Ahmet kardeşi Kasım ile Karamanlı ülkesini ölünceye kadar birlikte yönetmiş, Kasım Beyin 1493 yılında ölmesiyle de Karamanlı saltanatı son bulmuştur (Uzunçarşılı,2011:35)

Ayrıca Karamanlı- Osmanlı arasında sefirelik yapan İlaldı Hatun hayır ve hasenata düşkün bir bani olup kendi adına Konya'da bir Dar-ül Huffaz yaptırmıştır (Konyalı,1964:455).

SONUÇ

Türk kültüründe saygın bir konuma sahip olan kadınların, devlet idaresindeki etkisi ve bu etkinin derecesi oldukça önemlidir. Gerek Selçuklular gerekse Beylikler ve Osmanlılar döneminde kadınların sosyal hayatın içerisinde etkin olduğu, seferlere çıkıp, savaşlara katıldığı devlet ve siyasetten ayrı düşünülmediği görülmüştür.

Anadolu Selçuklu devletinin yıkılmasından sonra Karamanoğlu beyliği kendisini Türk İslam devletlerinin en büyük varisçisi olarak görmüş ve Anadolu'nun hâkimiyeti için birçok beylik ve devletlerle mücadeleler vermiştir. Bu mücadeleleri bazen savaşarak bazen de başka yollarla yapmıştır. Bu yollardan biride siyasi evlilikler olmuştur. Önceleri bölgenin en büyük hâkimi iken daha sonraları karşılına Osmanlı devleti çıkmış ve bölgenin hâkimiyeti için mücadele etmiştir. İşte bu mücadelede sadece savaşma yoluna gidilmemiş birbirlerinde siyasi amaçlı olarak kız alıp vermiştir. Başta Osmanlı Devleti olmak üzere komşuları üzerinde nüfus elde etmek için birçok siyasi evlilikler gerçekleştirmişlerdir. Bu evliliklerden biride II. İbrahim Bey ile Çelebi Mehmet'in kızı İlaldı Hatun ile yapılan siyasi amaçlı evlilik olmuştur. Karamanoğulları beyliğinin sarayına siyasi amaçlı gelin giden ilk Osmanlı hatunu Melek Hatun olmuştur. Daha sonraki dönemlerde karamanlı sarayına birçok kız verilmiş ve alınmıştır. Ancak Melek Hatun ve İlaldı Hatunlar sadece Karamanlı sarayında beylerin hatunu olarak bulunmamışlar Osmanlı devleti ile Karamanlı mücadelesinde eşlerinin yanında yer alarak, iki devlet arasındaki sulhu sağlamak için sefirelilik misyonunu üstlenmişler ve bu görevi de başarıyla yerine getirmişlerdir. Ancak Karamanoğulları beylerinin her defasında yapılan sulh antlaşmasını bozması üzerine savaş başlamış ve beyliğin bu tutumu da sonunu getirmiştir. İlaldı Hatunun bu çok önemli sefireliğinin yanı sıra hayır ve hasenata önem verdiği kendi adına Konya da bir Dar-ül Huffaz yaptırdığı da bilinmektedir.

KAYNAKLAR

- AŞIKPAŞAOĞLU TARİHİ. (1970), (Yay. Atsız), M.E.B. Yayınları, İstanbul.
- AŞIKPAŞAZÂDE. (1932), *Tevarih-i Ali Osman*, (Neş. Âli Bey), İstanbul.
- AŞIKPAŞAZADE. (2003), *Aşıkpaşazade Tarihi*, (Haz. Kemal Yavuz-M.A. Yekta Saraç), K Kitaplığı Yayınları, İstanbul.
- BAŞKAN, Yahya. (2012), “Karamanoğullarının Kökeni Meselesi,” *Tarih İnceleme Dergisi*, C. 26, S.1, İzmir 2012, s. 23-35.
- BOYACIOĞLU, Ramazan. (1999), “Karamanoğulları'nın Kökenleri,” *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 3, Sivas, ss. 40-45.
- BOYACIOĞLU, Ramazan.(200). “Karamanoğlu İbrahim Bey Aleyhine Osmanoğullarının Aldığı Fetvalar,” *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 4, Sivas, ss.61-77.
- GÖK, Bilal. (2012). “İbrahim Bey Devri (1423–1464) Karaman-Osmanlı Münasebetleri,” *Hikmet Yurdu Dergisi*, C. 5, S. 10, Malatya, ss.107-121.
- HADİDİ. (1991), *Tevarih-i Al-i Osman (1299-1523)*, (Haz. Necdet Öztürk), Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- HOCA SADETTİN EFENDİ. (1979), *Tacü't-Tevarih*, C.II, (yalinlaştıran İsmet Parmaksızoğlu), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- HOCA SADETTİN EFENDİ. (1992), *Tacü't-Tevarih*, C.I, (Haz. İsmet Parmaksızoğlu), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

İBN KEMAL. (1991), *Tevarih-i Al-i Osman*, C.VII, (Haz. Şerafettin Turan), 2 Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

KAZICI, Ziya. (1995), *İslam Tarihi*, X, İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

KILIÇ, Remzi. (2003), “Fatih Devri (1451-1481) Osmanlı-Akkoyunlu İlişkileri,” *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 14, Kayseri, ss.95-118.

KONYALI, İbrahim Hakkı. (1964), *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*, Yeni Kitap Basımevi, Konya .

KÖPRÜLÜ, M. Fuat. (1928), “Anadolu Beyliklerine Ait Notlar, *Türkiyat Mecmuası*, S. II, İstanbul, ss. 1-32.

MEHMED NEŞRİ. (1987), *Kitab-ı Cihan-Nüma, Neşri Tarihi, II*. (Yay. Faik Reşit Unat-Mehmed A.Köymen). Ankara.

MEHMED NEŞRİ. (1995), *Kitab-ı Cihannüma*, C.II, (Haz.M.Altay Köymen ve F. Reşit Unat), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

MERÇİL, Erdoğan. (1985), *Müslüman- Türk Devletleri Tarihi*, İstanbul.

MÜNACCİMBAŞI AHMED B.LÜTFULLAH .(1995), *Camiü'd Düvel Osmanlı Tarihi (1299-1481)*, (Haz. Ahmet Ağırakça), İhsan Yayınları, İstanbul.

ORUÇ BEY TARİHİ. (1972), (Haz. Nihal Atsız), İstanbul.

SÜMER, Faruk. (1992), *Oğuzlar, (Türkmenler) Tarihleri-Boy Teşkilatı- Destanları*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.

SÜMER, Faruk. (2001), “Karamanoğulları”, D.İ.A., XXIV, İstanbul.

ŞİKARİ. (1946), *Karaman Oğulları Tarihi*, Konya Halkevi Tarih Ve Müze Yayınları, seri 1, S. 2, Konya .

ŞİKARİ. (2005), *Karamanname*, (Haz. Metin Sözen ve Necdet Sakaoglu), Karaman Valiliği- Karaman Belediyesi Yayınları, İstanbul.

TAŞKIRAN, Hasan (2016), “Karamanoğullarında Veraset Sistemi Ve İktidar Mücadeleleri”, *Tarih Okulu Dergisi*, Yıl:9, S.XV, Mart 2016, ss. 381-399.

TAŞKIRAN, Hasan. (2016), “Karamanoğulların Anadolu’da Var Olma Mücadelesi Bağlamında Türkiye Selçuklularıyla İlişkilerinin Genel Seyri”, *Türk&İslam Dünyası Sosyal Araştırmaları Dergisi*, Yıl, 3, S. 6, ss. 316-328.

TAŞKIRAN, Hasan. (2016), “Tâceddin II. İbrahim Bey Döneminde (1423-1464) Karamanoğullarının Hristiyan Devletlerle İlişkilerinin Genel Seyri”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt, 9 Sayı, 42, Şubat, ss. 797-808.

TAŞKIRAN, Hasan. (2016), “Karamanlı Sarayında Bir Osmanlı: Melek Hatun”, *Tidsad*, Yıl.3, S.6, ss.329-338.

TEKİNDAG, M.C. Şehabettin. (1964), "Şemsüddin Mehmet Bey Döneminde Karamanlılar" İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, XIX, İstanbul.

TEKİNDAG, M.C. Şehabettin. (1993), "Karamanlılar" M.E.B.İslam Ansiklopedisi, VI, s.322

TOGAN, A.Zeki Velidi . (1981), *Umumi Türk Tarihine Giriş*, Enderun Yayınevi, İstanbul.

TURAN, Osman. (1980), *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.

TURAN, Şerafettin. (1965), “ Fatih Mehmed Uzun Hasan Mücadelesi ve Venedik”, *Tarih Araştırmaları Dergisi* , C.III, S.4-5, Ankara,S.71-121.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı. (1937), "Karamanoğlu İbrahim Bey Vakviyesi", *Bellekten*, I, İstanbul.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı. (1994), *Osmanlı Tarihi*, C.I, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı.(2011), *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu Karakoyunlu Devletleri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.